

slovne nazore. Nagnil se je najprej na pesimistično stran Schopenhauerjevo, a postal pozneje s Hugonom panteist in pozneje naturalist, a se zopet vrnil k pesimistični strani. Stalnih verskih in modroslovnih nazorov sploh nima. Povsod vidi le poezijo. Zdaj se zamisli v vero starega puščavnika, zdaj slavi duha vnebokipeče gotike, a kmalu živi zopet v starem poganstvu, slavi nagoto, obožuje prirodo, fantazira o bajeslovju in se naslaja ob erotiki. Sijajna pesniška oblika Vrchlickega je bila zmagonosni prapor, za katerim je šla vsa mlajša generacija. Ozrli se bomo še natančneje na dela tega znamenitega pesnika.

Eliza Orzeszkowa.

Med najslavnejšimi literarnimi imeni poljskimi se slavi ime Elize Orzeszkowe. Rojena je bila l. 1843. v Milkowszczyzni pri Grodnu. Oče ji je zgodaj umrl, in dali so deklico v samostanski penzionat, kjer je dobila vzgojo in pouk. Šestnajst let staro so omožili z bogatim posestnikom, s katerim pa ni imela sreče. Kmalu udovela, se je stalno naselila v Grodnu ter popolnoma posvetila pisateljevanju.

L. 1879. je ustanovila v Vilni knjigarno, a kmalu ji jo je ruska vlada zaprla in ustavila trgovino s knjigami. Takrat so na Ruskem z vsemi silami hoteli potlačiti zbujenje narodne zavesti poljske. Pisateljico so postavili celo pod policijsko nadzorstvo. Vendar so se njeni spisi silno priljubili poljskemu ljudstvu, in danes so svetovno znani.

Svoj prvi spis je priobčila že leta 1866. v „Tygodniku ilustrowanem“. Prvi večji roman „Ostatnia miłość“ je izšel leta 1868. Odslej je Eliza natančno proučevala socialno življenje poljsko, katero je mojstrsko opisala v povestih „Dziurdziowe“ (1885) in „Cham“ (1888). Izmed mnogoštevilnih književnih del Elize Orzeszkowe omenimo posebno: „Eli Makower“ (1875), „Rodzina Brochwiczów“ (1876), „Meir Ezofowicz“ (1878), „Z różnych sfer“ (1881 — 1882), „Sylwek cmentarny“, „Widma“ (1881), „Nad Niemrem“ (1888), „Ascetka“, „Bene nati“ (1892), „Dwa bieguny“ (1893), „Australczyk“ (1895), „Melancholij“, „Pieśń przerwana“ (1896), „Iskry“ (1898), „Argonauty“ (1903) in „Chwile“, zbirka najnovejših novel.

Spisi Elize Orzeszkowe se danes prelagajo na vse jezike, celo v hebrejščino. Poleg Sienkiewicza in Tetmajerja jo štejejo med prve sedanje pisateljske sile poljskega naroda.

Koliko knjig so izdali lani Poljaki. Lansko leto je izšlo 1716 poljskih knjig in brošur brez zapisnikov, cenikov itd. Zabavnih spisov so izdali Poljaki 358, med njimi 118 izvirnih romanov in povesti in 64 preloženih, 100 pesniških zbirk, 76 dramskih iger. Bogoslovnih in nabožnih knjig je izšlo 176, matematičnih, prirodoslovnih 116, zdravilskih 111, mladinskih 90, publicističnih 81, ljudskih 24, kole-

darjev in praktičnih spisov 140. Največ knjig je izšlo v Varšavi, ki je zdaj središče poljskega literarnega življenja. V Lvovu in Krakovu je lani izšlo primeroma manj knjig Ameriški Poljaki, katerih je do 1 1/2 milijona, v književnosti le neznatno delujejo.

Slovenci na severu. Kakor znano, se imenujejo Slovaki „Slovince“ in svoj jezik „slovenski“. Da bi nas ločili od Slovakov, imenujejo Čehi nas „Slovince“. A „Slovinci“ so tudi visoko zgoraj na severnem Nemškem pod prusko vlado. Štefan Ramuht, zaslužni preiskovavec Kašubov, je izdal nedavno statistiko kašubskega naroda v severnem Pomeranskem, in tu pripoveduje, da se imenujejo Slovani v gardenskem in smoldzinskem okraju „Slovince“, svoje narečje pa „slovinski jazyk“. Prvič se nahaja to ime na nekem katekizmu iz l. 1586., v katerem pravi izdajatelj Krofej, da je preložen „w Wándalski ábo Słowięski, to iestá z Niemieckiego języká w Słowięski wystáwion y ná jáwnosc wydan“. V knjigah Floriana Cejnova pomenja „slovinski jezik“ isto, kar kašubski jezik, ne le v Pomeraniji, ampak sploh po zapadnem Pruskem. V svoji slovnici piše (str. 75.): „Kašebi je naše přezvístko, chtère poelsci kanonik Bogufal v Poznańu dló nas véměslěť, ale Slovince je naša, starodávnó, pravdzěvó nazva, jak mé są samy ješ poedzisdzień nazěvómé“. To se pravi po naše: „Kašubi“ je naš priimek, katerega si je poljski kanonik Bogufal v Poznanju za nas izmislil, a „Slovinci“ je naše starodavno, pravo ime, kakor se mi sami še danes nazivamo.“ Temu nasproti trdi Ramuht, da je ime „Slovenci“ v rabi samo v imenovanih dveh okrajih. Tudi Hilferding je tega mnenja. Pač pa imenujejo v Luneburškem Wendlandu ljudje svoj jezik tudi „slüvenstji“, kar je pač isto, kar „slovenski“. Vseh Slovincov-Kašubov skupaj našteva Ramuht 13.880 (8424 katoličanov in 5560 protestantov). Iz navedenih zgledov se vidi, da je njihov jezik najbolj podoben poljščini.

Dr. E. L.

Vasilij Andrejevič Žukovskij.

Dne 7. aprila 1852. je umrl v Peterburgu ruski pesnik in pisatelj Žukovskij, katerega smo že omenili, ko smo se spominjali 50 letnice smrti Gogoljeve. Žukovskega sicer ne smemo prištevati k zvezdam prve veličine v ruski literaturi, vendar je po svojem značaju, po svojih zvezah z visokimi krogi in po svojem pisateljskem delovanju, zlasti kot prelagatelj angleških in nemških klasikov, znamenit v ruskem slovstvu in v ruski zgodovini, posebno še kot odgovoritelj cara Aleksandra II. Osvoboditelja. Mladost njegova je bila temna. Kot nezakonsko dete je pogrešal one toplote in svetlobe, ki otroku dohaja po očetu in materi v srce, in tega vse življenje ni mogel pozabiti. V družinskem življenju ni imel sreče. Neveste,